

Příčiny onemocnění a hledání léčiv

*Vznik chorobných příčin ve spánku - hledání léčiv ·
Somnambulismus jako příklad chorobných stavů · Dávný
chrámový spánek a rozpoznání léčebného procesu; místo
toho produchovnělé pozorování a následná terapie lékařem
• Odpovídající poměry pro kněze · Význam těchto poznatků
pro posouzení materialismu a spiritismu; kulturní patologie
a terapie · Nemoc, příčiny nemoci a opakované
pozemské životy*

Moji milí přátelé!

Viděli jste, že k duchovnímu životu a prožívání člověka je nutné přidat i pochopení onemocnění, k němuž bychom měli přistupovat z obou stran. To přichází v úvahu především u pastorační medicíny. Proto dnes budeme pozorovat vlastní stav nemoci v souvislosti s duchovním životem ještě jednou z toho hlediska, které může podstatu nemoci nejvíce osvětlit.

*fyzické tělo,
spánek a
nemoc* Jako lidé ve svém životě střídáme stavy bdění a spánku. Zajisté je vám všem známé všechno obecné, co o těchto věcech lze říci z hlediska světového názoru.

Dnes bychom se chtěli podrobně podívat na to, co se vlastně s člověkem děje během spánku. Máme zde fyzické tělo samo o sobě, éterné tělo samo o sobě a stejně tak i astrální tělo a Já opět každé samo o sobě. Hledíme-li nejdříve na fyzické

a éterné tělo, víme, že v nich probíhají určité procesy, které jsou od usnutí do probuzení nezávislé na vlivech astrálního těla a Já. V organizaci, jako je lidská, máme co činit s procesy, které (v podobě, v níž se zde musí projevat) vlastně nejsou vůbec přizpůsobeny lidské organizaci. Fyzické procesy, s nimiž máme co činit ve fyzickém těle, se odehrávají venku v minerální říši, které jsou vlastní. Nejsou však přizpůsobeny lidskému utváření, jak je představuje fyzické tělo, a to přesto, že od usnutí do probuzení je fyzické tělo člověka takřkajíc oddáno fyzickým pochodům stejně jako minerální říše. Má být světem fyzicky působících sil a substancí, ale vlastně to neumí. Na tento rozpor, který je přítomen v člověku právě ve spánku, musíme upozornit. Nejsou-li procesy, které se odehrávají ve fyzickém těle během spánku, opět vyrovnávány, stanou se příčinou vyvolávající nemoc.

Vyslovíme-li obvyklou větu, že spánek uzdravuje, pak je samozřejmě v určitém smyslu správná, ale pouze za určitých předpokladů a nesmí nám bránit v nezávislém pozorování toho, oč jde. Fyzické procesy odehrávající se ve fyzickém těle mohou být pro člověka léčivými pouze tehdy, když je do fyzického těla ponořeno Já a astrální organizace, což se děje při probuzení. A aby se vůbec v člověku mohl rozvíjet duševní a duchovní život, musí zde docházet k stálému přerušování stavem spánku, neboť ve stavu spánku začíná ve fyzickém člověku odbourávání, které zde neustále musí být, aby se mohl rozvíjet duševní a duchovní život. Duchovní život se přece nespojuje s procesy výstavby, ale pouze s procesy odbourávání. Během spánku musí být tedy zaopatřeno mnoho procesů, aby se v této kvantitě procesů odbourávání od probuzení do usnutí mohl řádně rozvíjet stav bdění. Pokud se v důsledku nezdravého spánku rozvíjí více procesy odbourávání, pak jejich zbytek zůstává v lidském organismu a v těchto procesech odbourávání máme vnitřní příčinu způsobující chorobu.

*procesy
odbourávání a
příčina nemoci*

éterné tělo Rozšíříme-li své pozorování také na éterné tělo, je zřejmé, že během spánku může éterné tělo vykonávat jen takové procesy, které se obvykle uskutečňují v rostlinné přírodě. Když se do éterného těla vnoří astrální tělo a Já, tyto procesy se znovu posouvají na vyšší úroveň. Když však tyto procesy probíhají v době od usnutí k probuzení, uskutečňují se stejně jako v rostlinné říši, opět tedy nejsou přizpůsobeny lidskému organismu, ale podporují vyrovnání astrálním tělem a Já.

*možnost
onemocnění* Zůstane-li zde zbytek procesů, který není využitý, může být příčinou způsobující nemoc. Můžeme tedy říci, že ve spánku nalézáme poučení o tom, jak vlastně v lidském organismu vznikají chorobné příčiny; neboť tyto chorobné příčiny jsou v podstatě normální pochody spánku a zároveň tvoří základ duševně-duchovního života člověka.

Je to tajemství světa, že všude, kde vstoupíme do reality, nalézáme dvě protikladné stránky. V působnosti fyzického a éterného těla ve spánku na jedné straně tkví základ pro duchovní vývoj člověka, na druhé straně ve zcela stejných pochodech tkví možnost onemocnění. Možnost nemoci je tím bezprostředně uvedená do duchovního vývoje a můžeme říci: Když studujeme to, co působí ve fyzickém a éterném těle člověka, zjišťujeme, že spánek je v podstatě základem chorobného stavu.

*psychopati a
slabomyslní
jedinci* Pozorujme nyní z tohoto hlediska člověka, který během bdění není dostatečně ponořený do svého fyzického a éterného těla, což nacházíme u slabomyslných jedinců a psychopatů/ jejichž duchovně-duševní podstata se vnoří do procesu nemoci a dále žije v chorobném procesu. Tomuto poznatku musíme věnovat zvláštní pozornost: Psychopati a tak zvaní duševně nemocní jedinci totiž prožívají svou vnitřní existenci v jednotě s příčinami způsobujícími nemoc. Na takové věci musíme brát přesně zřetel. ¹

1 Viz R. Steiner: *Vědomí zasvěcence*, GA 243, Fabula 2009, a *Iniciační poznání*, GA 277, Fabula 2011.- Pozn. vyd.

Předěme však k pozorování vnějšího světa. Vezměme si fyzické tělo člověka zcela schematicky a opět schematicky pozorujeme k němu náležející vnější minerální svět. Během spánku probíhají uvnitř fyzického těla procesy, jimž se Já vymyká. Pokračují vlastně bez vnitřně působícího motoru. Na druhé straně je ovšem Já uvnitř všeho toho, co se týká minerálních procesů. Neboť zde uvnitř je to, co můžeme nazvat vesmírným Já.* V procesech fyzického lidského těla máme tedy na jedné straně něco bez Já, máme soubor procesů zbavených Já, které se bez Já obejdou. Ve vnějším okolí však máme soubor minerálních procesů a substancí prostoupených Já, to znamená všemi hierarchiemi, které jsou identické s Já. Minerální substance má Já.

Vycházejme z toho, že ve fyzickém těle člověka postřehujeme proces, který by tu být neměl, neboť je chorobným procesem, postrádajícím Já. Jak tedy musíme k němu přistoupit, chceme-li ho léčit?

Když část Já, kterou fyzické tělo postrádá, která v něm znamená příliš mnoho spánku a ještě i během bdění je v trvalém spánku, budeme hledat venku v minerálním prostředí, budeme mít lék. Pokud jej člověku podáte, je zde přítomná afinita vůči postiženému orgánu a nemocnému orgánu se tím dostane to, co mu chybí: síla Já. Vidíte, že to je proces, který je základem celého našeho hledání léků pro fyzické tělo nemocného člověka v prostředí anorganické přírody. Tam musíme nalézt to, co odpovídá, co má sílu Já; pak to bude působit léčivě.

Přechod od patologie k terapii spočívá na přesném vhledu do souvislostí mezi procesy fyzického lidského těla a minerálního vnějšího světa na jedné straně, ale také mezi procesy v éterném lidském těle a ve vnějším světě, které působí v rostlinstvu. Tam je věc přesně stejná. Postřehneme-li, že v éterném těle něco bují zvýšeným působením éterného těla, pak shledá-

2 *Das Welt-Ich.* - Pozn. překl.

me, že éternému tělu chybí odpovídající působení astrálního těla; zde musíme hledat něco venku, v rostlinné říši, a nalézt odpovídající lék. Podle toho se musíme orientovat.

Z toho vysvítá, že ducha přírody, ducha minerální a rostlinné říše musíme poznávat v nejširším rozsahu universa. Musíme poznávat ducha, nikoli substanci, protože ve skutečnosti musíme léčit člověka duchem minerální a rostlinné říše. Substanci zde máte jen v takovém stavu, kdy není správně duchovně ovládnuta, nicméně ducha má. A ten, kdo chce léčit, aniž by znal ducha kamenů a rostlin, může pouze tápat v temnotě, byť má tradiční údaje, může zkoušet, zda jedno nebo druhé pomůže, ale nikdy nedojde k poznání, proč to pomáhá, protože nebude vědět, kde se v určitém minerálu nachází duch, nebo jak se tam nachází.

Být uzdravovatelem vlastně předpokládá mít spirituální světový názor. Největší anomálie naší doby spočívá opravdu v tom, že právě v medicíně panuje strašná choroba materialismu. V medicíně je materialismus skutečnou chorobou. Tato slepota znamená usnout a vyrábět škodlivé duševní látky ve vědě; měla by vlastně být léčena. Můžeme říci, že nejvíce nemocným člověkem v naší době není ten, jehož za něj považovalo evropské obyvatelstvo v 19. století, tj. Turek, nýbrž nejvíce nemocnou bytostí je lékař. To je pravda, kterou by měli znát lékaři a případně také teologové, ovšem esoterní aspekt, který se v tom skrývá, má zůstat v kruhu, kterému je svěřen. Pohlédneme na skutečnost ještě důkladněji. Existují lidé, kteří nejsou psychopaty ani blázny v tom smyslu, v němž jsme oprávněni mluvit o psychopatii a šílenství, ale podle výkladů z posledních dnů se přece jen noří do svého fyzického a éterného těla do té míry, že vcházejí do jistého vztahu s chorobnými stavy a procesy, který lze vnímat. Zde přicházíme k somnambulům, jejichž existence není pověra, jak se ve světě často popisuje, ale je to něco, co každý zasvěcenec dobře zná - zejména k těm somnambulům, kteří ve svých somnambulních stavech popisují své nemoci/ Noří se do svého fyzického a éterného těla. Zatímco normální člověk se se svým fyzickým a éterným tělem spojuje tak, že (chceme-li mluvit pedantsky) můžeme říci: Já a astrální tělo se spojují v bdělém stavu s fyzickým a éterným tělem kvalitou spojení, která odpovídá stavu nasycení; v případě

zmíněného nemocného člověka můžeme říci: Já a astrální tělo nejsou úplně uvnitř éterného a fyzického těla (v přeneseném smyslu zde nesedí atomová hmotnost), tedy z astrálního těla a Já zůstává zbytek, který se do nich zcela neponorí, nicméně pak vnímá. Já a astrální tělo potom vnímá pouze tou částí, která se neponorila do éterného těla a Já. Tento zbytek astrálního těla a Já, který je zde jako něco vnitřně nadbytečného, je vnitřně vnímán a somnambulové to popisují jako svou nemoc. Nu ale, jak ji vlastně popisují?

*dua stavy
sommambula*

V určitých případech existuje jiný stav, který jsem vám také popsal, kde normální stav je přerušeno co se týče spánku. Jsou-li astrální tělo a Já vně éterného a fyzického těla, a v tomto Já a astrálním těle dochází ke skutečnostem, které nepatří do této duchovně-duševní složky (stejně jako do fyzicky-éterné oblasti nepatří jiné věci, které jsem vám popsal) a ve spánku je prožíváno příliš duchovnosti z Já a astrálního těla (podobně jako jinak může dojít k přílišnému prožívání fyzické a éterné oblasti přírody), pak vzniká stav jasnozření hraničící s patologií. Člověk potom do spánku vnáší určitou sílu k vnímání duchovna. A do bdělého stavu pak opět přenáší vzpomínky na toto duchovní vnímání, které je abnormálním způsobem přítomno mezi usnutím a probuzením. Toto duchovní vnímání však plyne především do snů. Projevuje se v živých snech a tu postřehneme to, co každý zasvěcenec dobře zná; pakliže na tyto sny správně nahlédneme, vyplňuje je následující proces.

Předpokládejme, že fyzicky nemocný je založený tak, jak jsem to popsal. Svými duchovně-duševními články se ponoří dolů do fyzického a éterného těla. Ve svém fyzickém a éter-

* Viz R. Steiner: **Vědomí zasvěcenec**, GA 243, Fabula 2009. - Pozn. vyd.

ném těle prožívá to, co probíhá jako silný proces odbourávání ve fyzickém a éterném těle, prožívá jakýsi zpětný proces v přírodě. V somnambulním stavu potom popíše, jak prožívá nemoc. Předpokládejme nyní, že je svým astrálním tělem a Já venku a zde v duchovnu prožívá vnější přírodu. Předpokládejme, že zde uvnitř prožívá nějaký nemocný orgán, který onemocněl právě kvůli tomu, že se v něm chorobným způsobem projevuje určitý vnější proces. To člověk prožívá v somnambulním stavu a popisuje tento vnitřní pochod. Nalézali se člověk v protichůdném stavu, působí stav somnambulismu dovnitř jeho Já a astrálního těla, když jsou mimo éterné a fyzické tělo. Když to, co je prožíváno v elementárně-duchovních pochodech přírody, vstoupí do snů, člověk prožije duchovno, které je v minerálech, prožije odpovídajícího ducha minerálu. A o čem sní? Sní o svém léku. Pohledte, zde máte souvislost života mnoha somnambulů se střídáním obou stavů, které jsem charakterizoval. V prvním stavu sní o své nemoci, v druhém stavu sní o svém léku. A tak máme před sebou způsob, jak se v dávných mystériích hledal chorobný stav a jeho terapie.

Tehdy se tak neexperimentovalo jako dnes. Nemocní byli uváděni do chrámu a odpovídajícím způsobem naprosto připravení chrámoví kněží je uvedli do jakéhosi somnambulního stavu, který trval tak dlouho, až nemocný dokázal popsat proces své nemoci. Potom byl vyvolán protichůdný somnambulní stav, kdy chrámový kněz prožil sen, který obsahoval terapii. V nejstarších mystériích to bylo obvyklé zjišťování, které vedlo od patologie k terapii. V dávných dobách se vytvářela lékařská věda tak, že nauka o člověku se hledala těmito starými formami vyšetřovacích metod.

postup lékaře K těmto metodám se samozřejmě nesmíme vracet, ale je zapotřebí nalézat metody, jejichž pomocí v imaginativním zážitku dospějeme do situace, ve které budeme sledovat průběh nemoci a intuitivní metodou, jež nevede do člověka, nýbrž

z člověka ven, budeme prožívat léčebný proces. Co bylo dříve určitým druhem experimentu, se musí v této oblasti stát pronikavým pozorováním. Z toho vidíte, v čem vlastně spočívá vývoj. Vnější fyzická věda, která ve starých dobách spočívala v čistém pozorování, se stále více nahrazovala experimentem. Zde je v právu. Ale věda o léčení, která ji v tomto následovala, zde v právu není. Ta dříve prováděla experiment na člověku pomocí chrámových výzkumů. Od tohoto experimentu musíme najít přechod k pečlivě produhovnělému a vědou oplodněnému pozorování života. Neboť ten, kdo pozoruje život, dokáže nemoc všude zachytit. V tom nejjednodušším projevu běžného života, který se jen trochu uchyluje od tak zvaného normálu, se za jistých okolností skrývá něco, co při správném pozorování může vést k poznání komplikovaných chorobných procesů - jen když se na věci podíváme ve správné souvislosti.

Vede to však k tomu, že lékař se vlastně musí stávat stále víc a víc skutečným praktikem, musí postupovat opačným způsobem než ten, kdo podlehl novodobému vývoji pod vlivem materialismu. Nemá smysl, aby se lékař stával stále více vědcem. Jeho lékařské působení bude mít smysl jedině tehdy, když přírodní zákony nebude pouze v abstraktním smyslu poznávat, ale bude s nimi umět vždy živě a aktivně zacházet. Poznáváním přírodních zákonů v abstraktním smyslu člověk ještě nedojde k tomu, aby je uměl používat. Zde jsme skutečnost nahlédli s jedné strany. Nahlédněte ji také z druhé strany, ze strany kněžstva.

Povolání kněze spočívá v tom, že vede člověka ve všem, kde se Já a astrální tělo má nějak vnořit do duchovního světa, kde tedy člověk má mít podíl na duchovním světě. Je nutné, aby lékař duchovním způsobem nahlédl do bytosti člověka a duchovně prohlédl patologické procesy - co tedy bude muset hledat kněz? V tom, co člověka vede do duchovního světa, v jeho smýšlení o duchovním světě, v lásce k duchovnímu svě-

*postup
kněze*

:

tu, v proniknutí duchovním světem, jak tyto věci přicházejí již v normálním životě, bude muset pojmout vše, co v této oblasti lidská duše nabízí ve svých normálních i abnormálních projevech. Sledujme nyní pro něho opačný postup, který jsme museli sledovat u lékaře. U lékaře jsme řekli: Když lékař nechá náměsíčnou, aby popsala nemocný orgán, pak na základě svého snu popíše lék.

*postup kněze v
dávných
mystériích*

Nyní přistoupíme ještě jednou k obrazu kněze ve starých mystériích. Protože kněz byl přítelem člověka, v první řadě ho opravdu zajímalo nejen vyhledávání léků, ale také způsob léčení. Ani při léčení však nezůstal stát, zajímalo ho ještě něco jiného. Viděl, jak třeba náměsíčná ve spánku zpozoruje lék díky tomu, že se svým Já a astrálním tělem nachází uvnitř duchovního světa. Kněz se ve svém zření chopil tohoto postavení v duchovním světě a sledoval ho znovu nazpět do těla. Co zde našel? Zde se opět samozřejmě nachází u nemocných orgánů, ale nyní již z toho, co postřehl venku, poznal, jak v tomto orgánu působí astrální tělo a Já ve zdravém stavu. Tím, že se opět vrátil k nemocnému orgánu, zjistil, jak působí ve zdravém stavu. Následkem toho bylo, že nyní vnímal, jak astrální tělo nebo Já z božsky-duchovní moci zasahují normálním způsobem do lidského organismu a jak jsou v něm usazeny. Poznával je v jejich zdraví skrze sny v duchovní podstatě světa a zjistil, jak se chovají, když se opět ponoří. Získal vnitřní vztah člověka k duchovnímu světu.

*působnost
svátosti*

Tento postoj je tím, co kněz může poskytnout spolu se svátostí, v níž přináší duchovní svět, neboť díky zřízení kultu ve svátosti utkvívá duchovní svět. Kult spojuje duchovno s fyzickou substancí právě silou vnitřních poznatků, jak duchovno souvisí s hmotou. Zpět do člověka je uváděna fyzická, duchem prostoupená podstata a v člověku se vytváří vztah, který spojí jeho astrální tělo ve fyzickém a éterném těle, jeho Já ve fyzickém a éterném těle s božsky-duchovní jsočností světa. V

;

tomto vztahu vše závisí na tom, aby kněží pozorovali působnost svátosti s tímto postojem. Vše závisí na tom, abychom se prostoupili takovými skutečnostmi, jako je souvislost mezi prožíváním v těle a prožíváním mimo tělo, tajemstvími patologie pozorováním opuštěného těla, tajemstvím terapie pozorováním abnormálního života, života v duchovním světě, popřípadě také normálním vnímáním v duchovním světě. To, co v dávných dobách probádaly vynikající somnambulní bytosti v podobě chrámových tajemství, musí být znovu probádáno tím, že tyto duchovní poznatky rozvine člověk v sobě samém a bude opět pozorovat jejich souvislosti. Experiment se v této oblasti musí stát pozorováním.

*lékaři a kněží
sjednocení v
anthroposo-
fickém hnutí*

Je tedy důležité, aby se lékaři a kněží, kteří jsou v anthroposofickém hnutí, sjednotili ve vědění těchto skutečností. Ono je tím, co nás skutečně spojuje, co nás proniká jiným poznáním, než mají ti druzí. Proti tomu jsou veškerá usnesení, že se má utvořit nějaký spolek či skupina, pouhou abstrakcí. Tím, co nás skutečně spojuje, je nabytí jistého vědění. Ti, kteří mají tyto vědomosti, patří k sobě a musí také cítit, že k sobě patří. Vnější spojení pak bude vyjádřením tohoto vnitřního svazku, který je vytvořen tímto věděním. Dnešní doba v tomto ohledu velmi strádá.

Jen si představte, jak se dnes hovoří často s tím nejlepším úmyslem, například na shromáždění mládeže, i když tyto snahy zcela uznávám - je to mimořádně těžké, protože člověku především oproti tomu, co je konkrétní a co by mělo naplnit duši, okamžitě vyvstane protínázor: První a nej důležitější je, abychom se semkli! - Za poslední desítky let se již vše sjednocuje až do nekonečna. Semkli jsme se, ale nikdy jsme nevnímali, co vznikne, když se něco uspořádá takto: 0 0 0 0 0 atd. Vědomí, které je především nenaplněné, spojeno s dalším vědomím,

keré je opět nenaplněné a navázané na nějaké třetí, znovu nenaplněné vědomí, totiž nedává nic. Proti tomu potřebujeme jen prostý předpoklad naplnění, to, co je základem všech nul - co má jednotku (1); až takto máte něco. Nemusí to být člověk, nýbrž naplnění, až potom to něčím je. Jen v kuriózním případě lze předpokládat, že to již něčím je, nebo že podstatným není člověk, nýbrž vědění jako takové. Tyto věci bychom měli uvážít v naší době, kdy jsme právě mnohokrát velmi pohodlní na to, abychom hledali konkrétní věci, a proto chceme vždy spojovat věci abstraktní. Dobré je ovšem to spojení, které nastane samo od sebe, když konkrétní věci jsou již zde.

To je opět něčím, co by snad měli nejprve pochopit ti, kteří působí mezi dnešními lidmi jako lékaři a kněží. Můžeme říci, že dnes můžeme všude pozorovat tyto dvě věci. Navzdory úplnému stavu bdění se Já a astrální tělo lidí nenalézají patřičným způsobem ve fyzickém a éterném těle. Ale toho, kdo pochopil vývoj světa, názory v oblasti materialismu vlastně až tak strašně nebolí. Ponechejme monisty a všechny možné lidi, aby se hašteřili. Pro vývojový proces lidstva to ve skutečnosti není zásadně zhoubné. Těchto diskuzí o světovém názoru se nezúčastňujeme rádi, pokud jsme již tento proces vývoje lidstva pochopili. Vždyť názory lidí jsou nakonec v lidské duši strašně chatrné věci a na realitu příliš silně nepůsobí, zda si jeden myslí to a druhý ono; jestliže se nějaká mýdlová bublina rozprskne na druhé bublině a jedna trochu tlustší bublina se pak nárazem zvětší, ničemu to neuškodí. Musíme si však uvědomit, že nikdo, kdo je svým Já a astrálním tělem pevně usazený ve svém fyzickém a éterném těle, se ve skutečnosti materialistou nestane. Takže být materialistou znamená v jemnějším smyslu být nemocen. Tímto poznáním se musíme proniknout; Být materialistou znamená vlastně být nemocný. Nelze se proto vůbec divit, že při setkání těch, kteří jsou správně usazeni ve svém fyzickém a éterném těle, s těmito nemocnými materialisty, se mezi nimi budou vyvíjet všechny možné nejasnosti spiritualismu jako projevy opačného pólu. Zde přicházíme do oblasti, kde se skutečnosti neodehrávají v těch částech světa, které jsou ještě ve vzájemném spojení, ný-

brž v těch částech světa, kde je svět již uvržen do chaosu a jeho kusy leží vedle sebe. Zde přicházíme do oblasti, kde jedno již není pro druhé léčivým projevem, ale obě sféry se rozcházejí. Pokud totiž nemocný hovoří o pochodech ve svých vnitřních orgánech, potud jsou jeho sny ve vztahu k léčivým silám vnějšího světa, které odpovídají nemocným orgánům.

Když ale člověk vinou nemoci materialismu nepopisuje své vnitřní orgány zevnitř, nýbrž proniká organismus na druhou stranu a chce popisovat vnější svět, jak se to děje v materialismu, pak působí protiklad snů, falešný spiritismus, který se neprojevuje jako lék, ale působí opačně silně chorobným vlivem.

Když celou medicínu vztahující se na člověka srovnáme s tím, co s ní lze zcela oprávněně srovnávat, vezmeme-li patologii i terapii této kultury, zjišťujeme, že například spiritismus v žádném případě nepředstavuje lék, ale koresponduje se snovým stavem materialismu, který odpovídá somnambulnímu popisu vnitřních orgánů. Jestliže proces, který má vlastně uchopit nitro, prorazí v člověku do vnějšího světa (takové patologické procesy můžeme pozorovat například u vyrážek, kde situace zcela odpovídá tomu, co jsem vám řekl), pak vzniká před našimi zraky právě to, co je pozorováno uvnitř, ale zevně je to nezdravé, je to chorobná úchylka. Lékař by měl proto vědět, že materialismus je vlastně určitou vyrážkou, kterou se projevuje nemoc, a tak bychom také na něj mohli nahlížet.

Z tohoto lékařského náhledu již vzejde most ke kněžskému náhledu, který vychází z opačné strany a dívá se na chorobné projevy duše člověka, tvořící se z jeho potřeb nebo z jeho emocí. Tak je tomu i v případě spiritismu. Postupně docházíme k poznání, že chorobný život v nejširším smyslu se chce pohroužit do vesmíru, jako vše, co je v názoru na svět nemocné, a pokud se to zakládá na vůli, tedy se ve skutečnosti realizuje v činu, musí přejít k působení v nitru člověka, do stavu skutečně vyvolávajícího nemoc.

*mezistupně
mezi nemocí a
hříchem*

Na současné vývojové epoše lidstva nyní nebudeme moci vidět to, co bylo ve starších dobách zřetelné kvůli jiným předpokladům lidské povahy - nebudeme tedy bezprostředně vidět, jak to, co zde spočívá v nesprávném zaměření vůle, nesprávném světovém názoru a nesprávném názoru na život, to, co bylo ve starém smyslu nazýváno „hříchem“, přechází v onemocnění organismu, protože se to nebude dít bezprostředně tímto způsobem. Všimneme si toho jen v nejvzácnějších případech, které představují mezistupně mezi pochopitelnými nemocemi a „hříchem“. Ty opět přecházejí do stavů, které s patologií pouze hraničí.

V dnešní vývojové epoše však hříchy a vlastní nemoci spolu souvisejí tak, že jsou od sebe odděleny dvěma inkarnacemi. V dřívějších dobách vývoje lidstva tomu bylo tak, že hříchy a nemoc mohly spolu souviset jako příčina a účinek mnohdy v jedné inkarnaci. Nyní, v dalším procesu vývoje lidstva jsou hříchy a nemoc od sebe odděleny inkarnacemi: hříchy v jedné inkarnaci a nemoc v druhé inkarnaci.

*poznání
opakovaných
životů*

Zde začíná doména kněze. Kněz by tedy již neměl říkat, držel-li se pouze tradice dávných časů, že hříchy je příčinou nemocí. Smí o tom mluvit jen tehdy, přejde-li k poznání opakovaných pozemských životů, neboť pak opět mluví pravdu. Proto mnohé, co dnes o těchto věcech říkají kněží, již není pravdivé, protože to neodpovídá skutečnostem. Tato učení mají svůj původ ve starých časech a dnes neexistuje vůle tato učení přetvořit, aby odpovídala tomu, co vyžaduje dnešní doba. V tom všem se musíme vyznat a potom bude možné tyto úvahy o pastorální medicíně učinit plodnými po obou stránkách.

Protože je skutečně žádoucí, aby se přátelé mohli připravit, zamýšlím nyní přednést ještě dvě přednášky z pastorální medicíny - zítra a pozítří.

Dornach, 16. září 1924

